

G E H E I M

ENIGE ASPECTEN VAN BUITENLANDSE STEUNVERLENING AAN HET COMMUNISME
IN NEDERLAND.

S a m e n v a t t i n g.

=====

Voor wat betreft de financiering kan het communistische apparaat in Nederland het beste als één geheel worden gezien.

Het communistische publiciteitsapparaat neemt in het kader van de steunverlening uit buitenlandse bronnen een voornaam plaats in.

Bij de vormen van steunverlening uit het buitenland kan onderscheid gemaakt worden tussen directe en indirecte steunverlening. De indruk bestaat dat de organen van de communistische staten en de partijen achter het IJzeren Gordijn bij voorkeur niet tot directe steunverlening overgaan. De indirecte steunverlening valt te onderscheiden in steunverlening door middel van vergoedingen voor dienstverlening, het toestaan van kortingen en het verlenen van kredieten. In dit verband zijn in het bijzonder de relaties van de te Amsterdam gevestigde communistische Stichting "Uitgeverij en Boekhandel Pegasus" met de Sowjet-Russische Staatsboekhandel "Mezhdunarodnaja Kniga" en de Chinese Staatsboekhandel "Guozi Shudian" van betekenis.

april 1957.

	Aan	Doo.	Datum	Beh.
a	Kab 246	21	11/5.57	est.

G E H E I M

ENIGE ASPECTEN VAN BUITENLANDSE STEUNVERLENING AAN HET COMMUNISME
IN NEDERLAND.

Inleiding.

In de reeks van communistische organisaties, is de CPN de dominerende en dirigerende factor. Mede hierom kan voor wat betreft de financiering het communistische apparaat in Nederland het beste als één geheel worden gezien.

Steunverlening in welke vorm en aan welke communistische organisatie dan ook betekent in wezen steun aan het communistische apparaat als totaliteit. Naast de ideologische en organisatorische binding is er ook financieel gezien een werkelijke samenhang tussen de communistische organisaties. Dit blijkt bijv. uit het feit dat de CPN subsidies verstrekt aan hulporganisaties (bijv. aan de communistische jeugdbeweging, het ANJV), terwijl de winsten van bepaalde communistische instellingen (bijv. de communistische uitgeverij en boekhandel Pegasus) ten goede komen aan de CPN.

Het communistische publiciteitsapparaat.

Wat betreft de steunverlening uit buitenlandse bronnen neemt het communistische publiciteitsapparaat in Nederland een voorname plaats in. Dit is niet onbegrijpelijk, omdat het publiciteitsapparaat wellicht het meest bijdraagt tot de verspreiding van de communistische ideeën. Dit apparaat is in Nederland gegroepeerd rondom de "Stichting tot Bevordering van de pers van de Nederlandse Arbeidersklasse", bij afkorting Bepenak genaamd, die de instellingen, welke de propaganda voor het communisme verzorgen, de daartoe benodigde materiele middelen ter beschikking moet stellen. Deze stichting, die te Amsterdam in het communistische partijgebouw "Felix Meritis" zetelt, is de eigenaresse van dit gebouw en bezit vrijwel de gehele typografische uitrusting, waarmee het CPN-dagblad "De Waarheid" wordt vervaardigd.

Van het publiciteitsapparaat maken verder deel uit:

- de CV Persorganen, de uitgeefster van "De Waarheid";
- de CV Dijkman en Co, de drukkers van "De Waarheid" en van de bondsorganen van de EVC.
- de CV Heiermann, een handelsdrukkerij waar o.m. de weekbladen van de NVB, het ANJV en van de Vereniging "Nederland-USSR" worden gedrukt; en
- de Stichting "Uitgeverij en Boekhandel Pegasus".

Vrijwel al deze instellingen staan in financiële relatie met elkaar en met de CPN en haar hulporganisaties. Zo werd bijv. op het in 1952 gehouden 16e partijcongres van de CPN in een streng besloten zitting medegedeeld, dat 1/3 van de door Pegasus gemaakte winst ten goede komt aan de partijkas van de CPN. Pegasus staat bovendien financieel in relatie met buitenlandse communistische uitgeverijen, o.m. in de Sowjet-Unie met Mezhdunarodnaja Kniga, de Russische Staatsboekhandel en uitgeverij en in de Volksrepubliek China met Guozi Shudian, de Chinese Staatsboekhandel.

Op filmgebied beschikt de CPN over de RWN (Radio Werkend Nederland) - Filmdienst, die in partijverband optreedt onder de benaming Waarheid-Filmdienst terwijl de partij waarschijnlijk invloed heeft in de NV Actueelfilm, een filmverhuurkantoor, dat zich in handen van communisten bevindt. Het staat, evenals de RWN-filmdienst, in financiële relatie met de te Den Haag gevestigde vertegenwoordiging van het Sowjet-Russische Staatsexport bureau van films, genaamd Sovexportfilms.

Vormen van steunverlening.

Wat de vormen van steunverlening uit buitenlandse bronnen aangaat, kan onderscheid worden gemaakt tussen directe en indirecte steunverlening.

Onder directe steunverlening wordt verstaan alle steunverlening rechtstreeks in geld of goederen of anderszins, die geschiedt zonder dat daarbij van een onmiddellijk aanwijsbare tegenprestatie of een andere specifiek te omschrijven handeling van de ontvangende

G E H E I M

partij kan worden gesproken.

Onder het begrip indirecte steunverlening wordt dan samengevat alle overige financiële hulp. Het karakter van steunverlening is hierbij door een veelal nadrukkelijke camouflage nog minder sprekend.

1. Directe steunverlening.

De indruk bestaat, dat de organen van de communistische staten en partijen achter het IJzeren Gordijn bij voorkeur niet van deze vorm van steunverlening gebruik maken. Een uitzonderingspositie wordt in deze - ook in Nederland - ingenomen door de zgn. vriendschapsverenigingen, die wel, zij het niet openlijk, directe financiële steun ontvangen. Onlangs is geconstateerd dat de Vereniging "Nederland-USSR" maandelijks van de zijde van de Sowjet-Ambassade hier te lande een subsidie van minimaal f 1800.- ontvangt. De Vereniging "Nederland-Polen" ontvangt financiële steun van het Poolse Gezantschap, terwijl het "Comité voor culturele betrekkingen met de DDR" - waarschijnlijk incidenteel - financiële hulp uit de DDR ontvangt.

Ter voorkoming van eventuele diplomatieke moeilijkheden is het niet onwaarschijnlijk, dat de communistische staten of partijen achter het IJzeren Gordijn beducht zijn directe financiële steun te verlenen aan communistische partijen in de "kapitalistische" landen. Voor een dergelijke beduchtheid is minder reden bij het bieden van hulp aan de vriendschapsverenigingen. Immers ook andere (niet-communistische) landen plegen dit te doen ten aanzien van verenigingen die de vriendschap of de culturele uitwisseling met hun landen willen bevorderen.

Korte tijd geleden, toen "De Waarheid" tengevolge van de reactie op de gebeurtenissen in Hongarije, in een noodsituatie verkeerde, zou van de zijde van de CPN aan verschillende diplomatieke vertegenwoordigingen van communistische staten hier te lande verzocht zijn ten behoeve van de krant een maandelijkse financiële bijdrage te verlenen. Naar verluidt is dit verzoek door geen van de buitenlandse vertegenwoordigingen tot wie men zich richtte, ingewilligd.

G E H E I M

In 1951, 1953 en 1954 zijn geldovermakingen geconstateerd van het Wereld Vakverbond aan de Eenheidsvakcentrale (EVC) of aan vooraanstaande bestuurders van de EVC. Deze geschieden o.m. door bemiddeling van de toenmaals te Wenen gevestigde Russische Militaire Bank. De overgemaakte gelden (£ 1000. in 1951; \$ 14.500 en Zw. frs. 80.000 in 1953) waren waarschijnlijk afkomstig uit het Internationale Solidariteitsfonds van het WVV. De in 1954 overgemaakte tegenwaarde van Fr. frs. 5.000.000, t.w. f 54.000, was bestemd voor het Landelijk Comité voor Volkshulp, het zelfstandig optredende comité ter ondersteuning van de getroffen en door de watersnoodramp van februari 1953.

2. Indirecte steunverlening.

Hierbij zijn te onderscheiden:

a. Vergoedingen voor dienstverlening.

De boekhandel en uitgeverij Pegasus verleent diensten aan soortgelijke instellingen in communistische landen. Daar de ter zake door Pegasus ontvangen vergoedingen groter zijn dan de geleverde prestaties, kan hierbij van een vorm van indirecte steunverlening worden gesproken.

Sinds 1955 voorziet Pegasus de Chinese Staatsboekhandel Guozi Shudian van Amerikaanse vaktijdschriften op velerlei gebied. Voor dit doel heeft Pegasus een honderdtal betrouwbare communisten te Amsterdam bereid gevonden als abonnee te fungeren. Het totale aantal abonnementen bedraagt circa 2.000. Deze abonnementen zijn verdeeld over ongeveer 200 verschillende periodieken. Na inzameling bij de ontvangers worden de tijdschriften naar China verscheept. De tijdschriftenexport liep voorzover bekend in 1955 op tot een omzet van rond f 265.000.- (kosten abonnementen, verzendkosten en berekende commissie). De op deze dienstverlening gemaakte bruto winst bedroeg ongeveer f 52.500.-. Het overgrote deel van deze export - naar schatting zeker 90% - betrof leveranties aan Peking.

In de eerste drie kwartalen van 1956 bedroeg de totale omzet van de export van tijdschriften ± f 696.000.-, De brutowinst in deze periode was ongeveer f 109.000.-. Aan te nemen is dat ook het over-

grote deel van deze transacties betrekking had op de leverenties aan China.

Van 1951 tot 1956 verzorgde Pegasus ten behoeve van de te Boekarest gevestigde uitgever van de Kominformkrant "Centrul de Difuzare Mir" (letterlijke vertaling: Verspreidingcentrale Wereld (of vrede) wekelijks de verzending naar Zuid Amerika van de Spaans-talige luchtpost-ed. van dit orgaan van het Kominform. Voor deze dienstverlening, die tengevolge van de opheffing van de Kominformkrant in 1956 werd stopgezet, ontving Pegasus een vergoeding, ter hoogte van 20% van de verzendkosten, hetgeen neerkwam op circa f 10.000.- per jaar.

Door de Stichting Algemeen Progressief Vertaalbureau, die verantwoordelijk was voor de uitgave van de Kominformkrant in de Nederlandse taal, werd waarschijnlijk van 1951 tot 1956 jaarlijks van de zijde van de Centrul de Difuzare Mir een vergoeding ontvangen zgn. voor een aantal abonnementen ten name van deze instelling. In 1951 bedroeg deze vergoeding voor 100 abonnementen \$ 2737.-, hetgeen een veelvoud is van de werkelijke kosten daarvan.

b. Kortingen en kredietverlening.

Bij de import van boeken enz. uit de Sowjet-Unie wordt Pegasus door de Sowjet-Russische Staatsboekhandel Mezhdunarodnaja Kniga een korting van 70% van de - in Nederlandscourant gestelde - factuurwaarde toegestaan. Deze korting is tweemaal zo groot als in de Nederlandse boekhandel gebruikelijk is.

Bij de vaststelling van de verkoopprijs van de geïmporteerde boekwerken uit de Sowjet-Unie gaat Pegasus uit van een in de boekwerken in roebels aangegeven waarde. Bij de omrekening van dit bedrag in roebels wordt in plaats van de officiële roebelkoers één Nederlandse gulden in waarde gelijk gesteld aan 3 roebels. Als de op deze wijze verkregen verkoopprijs, Pegasus voor de Nederlandse markt te laag lijkt, wordt dit bedrag verhoogd.

De mogelijkheid bestaat, dat dit omrekenings- en kortingen-systeem binnenkort enige wijzigingen zal ondergaan met een in doorsnee voor Pegasus nog voordeliger uitkomst.

G E H E I M

Het is duidelijk dat het Pegasus door de van Sowjet-zijde toegestaan de zeer hoge kortingen mogelijk is op de uit de Sowjet-Unie geïmporteerde boekwerken zeer hoge winsten te maken. Momenteel kan het winstpercentage op deze boekenimport op 300% tot 600% van de inkoopsprijs worden geschat.

Ook de gramfoonplaten worden door Pegasus op zeer voordelige voorwaarden uit de Sowjet-Unie geïmporteerd. De factuurprijs van de standaard-gramfoonplaat bedroeg enige jaren geleden f 0.50 welk bedrag werd vermeerderd met 20 à 30% invoerrechten. Waar de standaard-gramfoonplaten in doorsnee verkocht worden voor f2.50. per stuk, worden ook hiermede niet geringe winsten behaald.

Bekend is, dat de post crediteuren, volgens opgave van Pegasus zelf, opliep tot + f 330.000.- in 1954. Aangenomen mag worden, dat het grootste deel hiervan op naam staat van Mez. Kniga. Het door Mez. Kniga laten oplopen van zijn vorderingen op Pegasus is een vorm van credietverlening, die een wezenlijk element kan zijn van de door middel van Pegasus toegepaste methode van indirecte financiële steunverlening.

Diversen.

Bij de steunverlening kan nog worden vermeld de hulp, die door de communistische landen en partijen wordt verleend in de vorm van het bekostigen van reizen van delegaties en van vacantiereizen; het verlenen van geneeskundige bijstand aan prominente figuren, (zoals bijv. in het begin van maart 1957 geschiedde ten aanzien van Jaap BRANDENBURG) en het bekostigen van hun verblijf in sanatoria achter het IJzeren Gordijn; voorts het betalen van de reis- en verblijfkosten van partij- en andere functionarissen, die een bezoek brengen aan communistische landen of conferenties bijwonen.

april 1957